

СТАНОВИЩЕ

За дисертационния труд на **Елица Терзиева**

“Особености на методологическата система

в изследователската практика на Дора Валие”

за присъждане на образователната и научна степен “доктор”

по направление 8.2. “Изкуствознание и изобразителни изкуства”

От научния ръководител проф. д-р Красимира Коева

Елица Георгиева Терзиева е завършила бакалавърска и магистърска степен (2016 г.) в Националната художествена академия – специалност “Изкуствознание”, след което в края на същата година е приета за редовен докторант към катедра “Изкуствознание”. Съществена подробност, на която искам да обърна внимание в случая е, че средното си образование Е. Терзиева е получила във Френска езикова гимназия, което предопределя и обяснява нейните франкофонски предпочитания.

Изборът на темата за дисертацията бе повлиян, донякъде, и от факта, че още по време на лекциите по модерно европейско изкуство, стана въпрос за издадената на български език книга на Дора Валие “Изкуството: поглед отвътре” (2001 г.). Елица Терзиева беше запозната с книгата, а аз бях научен консултант на това издание, което доведе до разговори на тази тема. Интересът към френската изкуствоведка, родена в България и с български корени (**УВАЛИЕВА**), за която почти нищо не се знаеше у нас по това време, а и нямаше други преведени и публикувани нейни изследвания, се оказа достътъчно мотивиращ.

В резултат на тази мотивация Елица Терзиева преведе от френски език избрани съчинения на Дора Валие, което засили и затвърди нейния аргументиран интерес към творчеството ѝ и към темата на докторската дисертация.

Като имаме предвид и безспорната истина, че един автор не може да бъде оценяван пълноценно, без достъп до творбите му, става ясно защо Дора Валие е все още непозната у нас.

Тази ѝ неизвестност, от една страна, както и от друга - възторженото отношение на докторантката към текстовете на Дора Валие - провокираха неочаквани въпроси. И това е разбираемо, поради липсата на оригинални текстове, от които читателят сам да направи своите оценки и изводи. Дори някои (макар и малко на брой), колеги изкуствоведи изразиха мнение, че не е ясно дали и до колко Дора Валие е добър автор, който заслужава внимание: *“... като че ли Валие не попада в категорията всепризнати френски или европейски изследователи, (...) защото справка в световната мрежа не открива нито критика върху трудовете ѝ, нито изобилни техни цитати в авторитетни изследвания (...) и това не позволява да се прецени в каква степен тя е по-различна, по-пълноценна или по-новаторски изявена от другите автори, обсъждали същите явления и художници”*.

Тук, в качеството си на научен ръководител, ще се постарая “да повдигна още малко завесата” по отношение на определена фактология, въпреки, че докторантката го е направила изчерпателно и напълно достатъчно, включвайки във въведението на дисертацията значителен обем информация за творческата биография на авторката, като е съблюдала и баланса спрямо основната тема на изследването си.

Задачата, която си поставям е да допълня с някои аргументи част от повдигнатите въпроси. Макар и маргинални по отношение на темата, те са всъщност възлови и необходими, за да бъде постепенно изградена заслужената и обективна оценка за Дора Валие *от страна на българската изкуствоведческа колегия*. Разбира се, единодушно мнение се постига трудно и дори е невъзможно, но и продължителното пребиваване в зоната на незнанието (полу-знанието) или пък на високомерното пренебрежение, не би трябвало да ни съпътства под формата на добре познат и, за съжаление, като че ли традиционен характерологичен белег от народопсихологията ни.

Ще напомня, че след 1950 г., когато окончателно се премества да живее в Париж - до смъртта си, Дора Валие създава значимо по обхват творчество в областта на модерното френско, европейско и световно изкуство. Съвсем ясно е, че по това време у нас е абсолютно невъзможно книгите ѝ не само да бъдат преведени и публикувани, но дори и споменавани.

Но и след промените през 1989 г., при наличието на множество издателства (включително и частни) и на голяма издателска продукция, освободена от предишните цензура и контрол, неизвестността на авторката в България е почти

